

OD ISTOG PISCA
DNEVNIK JEDNOG ČAROBNJAKA
ALHEMIČAR
BRIDA
ANĐEO ČUVAR
NA OBALI REKE PJEDRE SEDELA SAM I PLAKALA
MAKTUB
PETA GORA
VERONIKA JE ODLUČILA DA UMRE
ĐAVO I GOSPOĐICA PRIM
JEDANAEST MINUTA
PRIRUČNIK ZA RATNIKA SVETLOSTI
ZAHIR
VEŠTICA IZ PORTOBELA
POBEDNIK JE SAM
ALEF
RUKOPIS OTKRIVEN U AKRI
PRELJUBA

BITI KAO REKA

PAULO KOELJO

Preveli s portugalskog
Jasmina Nešković i Jovan Tatić

■ Laguna ■

Naslov originala

Paulo Coelho

SER COMO O RIO QUE FLUI

Copyright © 2009 by Paulo Coelho

This edition was published by arrangement with Sant Jordi

Asociados Agencia Literaria S. L. U., Barcelona, Spain.

All rights reserved.

www.paulocoelho.com

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

BITI KAO REKA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

<i>Predgovor</i>	15
Jedan dan u vodenici	19
Čovek koji je sledio svoje snove	22
Zlo želi da se dogodi dobro	25
Spreman za bitku, ali sa nedoumicama	28
Putanja odapete strele	31
Priča o olovci	34
Priručnik za planinarenje	36
O važnosti diploma	39
U jednom baru u Tokiju	42
O značaju pogleda	45
Džingis-kan i njegov soko.	48
Posmatrajući tuđi vrt	51
Pandorina kutija	52
Kako sve može da bude u jednom	55

Muzika koja se čula iz kapele	56
Đavolji bazen	59
Mrtvac koji je nosio pižamu	60
Izdvojena žeravica	63
Manuel je čovek važan i neophodan	65
Manuel je slobodan čovek	68
Manuel ide u raj	71
Konferencija u Melburnu	74
Pijanista u tržnom centru	76
Na putu ka sajmu knjiga u Čikagu	79
O štapovima i pravilima	80
Hleb koji je pao na pogrešnu stranu	83
O knjigama i bibliotekama	85
Prag, 1981.	88
Za jednu ženu koja predstavlja sve žene	90
Neko dolazi iz Maroka	93
Moja sahrana	94
Obnavljajući mrežu	97
Ipak su na kraju ovo moji prijatelji	99
Kako smo još živi!?.	100
Obeležen da umre	103
Svitanje	106
Januarski dan 2005. godine	107
Čovek ispružen na pločniku	110
Cigla koja nedostaje	114
Radž mi priča priču	115

Druga strana Vavilonske kule	117
Pred konferenciju	120
O eleganciji	121
Teta Šika iz Baependija	124
Obnavljanje kuće	128
Molitva na koju sam zaboravio	129
Kopakabana, Rio de Žaneiro	132
Živeti svoju Ličnu Legendu	133
Važnost mačke u meditaciji	135
Ne mogu da uđem	138
Pravila novog milenijuma	139
Rušimo i gradimo	142
Ratnik i vera	143
U luci u Majamiju	146
Impulsivno reagovanje	147
O prolaznosti slave	148
O ugroženom dobročinstvu	151
Veštice i rehabilitacija	153
O tempu i putu	156
Putovati na drugačiji način	158
Jedna bajka	161
Najvećem brazilskom piscu	164
O susretu koji se nije dogodio	167
Nasmejani par (London, 1977)	169
Nova prilika	171
Australijanac i oglas u novinama	174

Jecaj pustinje	175
Rim: Izabela se vratila iz Nepala	178
O veštini mača	179
U plavim planinama	182
Što je džabe i Bogu je drago	184
Ceremonija čaja	186
Oblak i dina	187
Norma i dobre stvari	190
21. jun 2003. godine, Jordan, Mrtvo more	191
U luci San Dijega, u Kaliforniji	194
Veština povlačenja	195
Usred rata	198
Vojnik u šumi	199
U jedom gradu u Nemačkoj	202
Susret u galeriji Dencu	203
Zlatna ruža	206
Božji znaci	209
Samotni put	211
Šta je kod čoveka smešno	214
Put oko sveta nakon smrti	215
Ko još uvek želi ovu novčanicu?	218
Dva dragulja	219
Kad varamo sami sebe	222
Umetnost pokušaja	224
O klopama prilikom traganja	226
Moj tast, Kristijano Oitisika	229

Hvala, predsedniče Buše	231
Pametni radnik	235
Treća strast	236
Katolik i musliman	239
Zakon grada Jantea	240
Starica na Kopakabani	243
Uvek otvoreni ka ljubavi	244
Verovati u nemoguće	247
Nevreme se približava	250
I da završimo ovu knjigu molitvama...	253
<i>O autoru.</i>	257

*Budi kao reka,
Noćna tišina,
Neka te ne plaši tmina.
Dogod na nebu ima zvezda
Ogledaj se u njima.
Ako nebom protiču oblaci,
i oni su voda, kao reka,
I u njima ćeš prepoznati
Svoje mirne dubine.*

Manuel Bandeira

Predgovor

Kada mi je bilo petnaest godina rekao sam majci:
– Otkrio sam čime bih voleo da se bavim. Hoću da budem pisac.

– Sinko – odgovori ona brižno – otac ti je inženjer. On je praktičan, razborit čovek koji ima vrlo jasnu predstavu o svetu. Da li ti uopšte znaš šta znači biti pisac?

– To je neko ko piše knjige.

– Tvoj ujak Harold, koji je lekar, takođe piše knjige i neke je već i objavio. Studiraj građevinu i imaćeš vremena da pišeš u slobodno vreme.

– Ne, mama. Hoću da budem samo pisac, a ne inženjer koji piše knjige.

– Da li si ikada upoznao nekog pisca? Da li si ikada video pisca?

– Nisam. Samo na fotografijama.

– Pa otkud ti onda želja da postaneš pisac ako pojma nemaš šta to zapravo znači?

Da bih odgovorio na mamino pitanje rešio sam da se malo bolje obavestim. Evo šta sam saznao o tome šta je značilo biti pisac ranih 60-ih godina:

- A) Pisac uvek nosi naočare i nikad se ne češlja. Ili mu sve ide na živce ili zapadne u depresiju. Najviše vremena provodi po kafanama, u praznim razgovorima sa sličnim umišljenim i zapuštenim piscima. Prosipa sve same mudrosti. I uvek ima sjajne ideje za zaplet za svoj sledeći roman, i grozi se onog što je prethodno objavio.
- B) Pisac ima dužnost i obavezu da uvek bude neshvaćen u svojoj generaciji. Čvrsto ubeđen da je rođen i okružen sve samim mediokritetima, veruje da bi, ako bi bio shvaćen i prihvaćen, izgubio svaku šansu da ikada bude smatran genijem. Pisac prepravlja i brusi svaku rečenicu nebrojeno puta. Prosečan čovek koristi rečnik od tri hiljade reči. Pravi pisac nikad ne koristi nijednu od njih jer postoji 189.000 reči u rečniku, a on ne spada u prosek.
- C) Samo su drugi pisci u stanju da razumeju šta je jedan pisac hteo da kaže. Uprkos tome, on potajno mrzi svakog drugog pisca – s obzirom na to da se svi oni bore da uhvate iste tokove koje je istorija književnosti ucrtala tokom vekova. Tako se pisac i njegova sabrača nadmeću za zvanje autora „najkomplikovanije knjige“: onaj kojeg je najteže pročitati odneće pobedu.
- D) Pisac se razume u rogovatne pojmove kao što su semiotika, epistemologija, neokonkretizam. Kada hoće nekog da zapanji, on pribegava rečenicama kao: „Ajnštajn je budaletina“ ili „Tolstoj je bio običan buržoaski pajac“. Svi su zgranuti, ali se pisci neće zbog toga

uzdržati da šire priču kako je teorija relativiteta duplo golo i kako je Tolstoj bio pripadnik ruske aristokratije.

- E) Kad se udvara ženi, pisac kaže: „Ja sam pisac“, i naškraba pesmu na salveti. Uvek upali.
- F) Zahvaljujući širokom obrazovanju, pisac uvek može da se bavi i književnom kritikom. U toj ulozi može da ispolji svoju darežljivost pišući o knjigama svojih prijatelja. Polovina kritike sadrži citate stranih autora, a druga polovina analize rečenica uz neizbežne izraze kao što su „epistemološki rez“ ili „vizija koja se uklapa u zadati šablon“. Svako ko čita kritiku reći će: „Kakav učen tip!“, ali neće kupiti knjigu jer će se prepasti da neće znati kako da nastavi čitanje kada se pojave dotične epistemološke začkoljice.
- G) Kada ga pozovu da kaže šta trenutno čita, pisac uvek pomene knjigu za koju niko nikad nije čuo.
- H) Postoji samo jedna knjiga koja izaziva jednoglasno divljenje pisca i njegove sabrača: *Uliks* Džejmsa Džojlsa. Nijedan pisac nikada neće reći ružnu reč o toj knjizi, ali ako ga neko pita o čemu se zapravo radi, neće moći da objasni, izazivajući sumnju da ju je ikada pročitao. Neshvatljivo je da *Uliks* nikada nije doživeo drugo izdanje budući da svi pisci o njemu govore kao o remek-delu; možda je to glupost izdavača koji propuštaju priliku da zarade silne pare od knjige koju je ceo svet čitao, pročitao i u njoj uživao.

Opskrbljen svim ovim informacijama vratio sam se kod mame i objasnio tačno šta znači biti pisac. Bila je pomalo iznenađena.

– Lakše ti je da budeš inženjer – rekla je. – Osim toga, ti ne nosiš naočare.

Bilo kako bilo, već sam imao raščupanu kosu, s neizostavnom paklom goloaza u džepu, sa pozorišnom dramom pod miškom (*Do granica otpornosti*, koju je, na moju veliku radost, jedan kritičar ocenio kao „najluđu stvar koju sam ikad video na sceni“); takođe sam čitao Hegela i čvrsto rešio da pre ili kasnije pročitam *Uliksa*. Onda se jednog dana pojavio neki rok pevač i zatražio od mene da napišem reči za njegovu muziku. Odvratio me od mog traganja za besmrtnošću i ponovo me vratio na put običnih ljudi.

To me je podstaklo da obiđem mnoga mesta i promenim više zemalja nego čarapa, kako bi rekao Bertolt Breht. Stranice koje slede sadrže neke trenutke koje sam proživeo, priče koje su mi drugi pričali, misli koje su mi se javljale dok sam prevaljivao određene deonice reke svoga života.

Ovi zapisi bili su već objavljeni u različitim listovima širom sveta i sakupljeni su ovde na zahtev mojih čitalaca.

Pisac

Jedan dan u vodenici

U poslednje vreme moj život je simfonija komponovana u tri različita stava: „mnoštvo ljudi“, „nekoliko osoba“, i „skoro niko“. Svaki taj stav traje otprilike četiri meseca godišnje; iako često u mesecu ima pomalo od svakog od njih, oni se nikad ne mešaju.

„Mnoštvo ljudi“ je period kada sam u kontaktu sa javnošću, izdavačima i novinarima. Drugi stav „nekoliko osoba“ počinje kad se vratim u Brazil, sretnem sa svojim starim prijateljima, kad tumaram po plaži Kopakabani, kad povremeno odem na neki javni skup, ali većinom ostajem kod kuće.

Međutim, ovom prilikom želim da govorim o trećem stavu „skoro niko“. Baš sada, kad se noć spustila na ovo pirinejsko selo sa dvestotinak stanovnika, čije ime radije ne bih pominjao, selo gde sam nedavno kupio jednu staru vodenicu. Budio sam se svakog jutra s prvim petlovima, doručkovao i odlazio u šetnju pored stada krava i ovaca, kroz kukuruzna i žitna polja. Posmatram okolne planine

i – nasuprot mom stanju u drugom stavu – nikad ne razmišljam ko sam. Nemam ni pitanja ni odgovore; živim samo u sadašnjem trenutku znajući da godina ima četiri godišnja doba (da, znam da je to notorna činjenica, ali mi to često zaboravljamo), i osećam kako se menjam baš kao i predeo oko mene.

Trenutno nisam previše zainteresovan za ono što se zbiva u Iraku i Avganistanu: kao ni svi drugi koji žive na selu, najbitnije vesti su vremenske prognoze. Svako ko živi u malom selu ume da pogodi da li će padati kiša, da li će biti hladno ili vetrovito, budući da to neposredno utiče na njihove živote, planove i žetve. Vidim ratara koji obrađuje njivu. Poželimo jedan drugom dobro jutro, procaskamo o vremenu i svako kreće za svojim poslom – on se vraća svom plugu, a ja nastavljam svoju dugu šetnju.

Vraćam se kući, otvaram poštansko sanduče, a u njemu lokalni list: u obližnjem seocetu održava se igranka, neki skup u kafani u Tarbesu – velikoj varoši sa četrdeset hiljada stanovnika – vatrogasci su u toku noći ugasili požar na nekom đubrištu. Ali tema koja najviše zaokuplja sve žitelje te oblasti jeste neka grupa optužena za seču platan na seoskom putu jer su ta stabla izazvala smrt jednog motocikliste. Ta vest zauzima čitavu stranu i nekoliko dana se piše o „tajnoj organizaciji“ koja želi da se osveti za pogibiju mladića obarajući drveće.

Ležem kraj potoka koji pokreće moju vodenicu. Zurim u nebo bez oblaka ovog žarkog leta kada je samo u Francuskoj pet hiljada ljudi umrlo od vrućine. Ustajem i počinjem da vežbam kjudo, meditaciju s lukom i strelom koja mi ispunjava još jedan sat dana. Već je vreme ručka: jedem nešto lagano i najednom zapažam da negde tamo, u jednoj

od sklepotina priljubljenih uz prvobitnu građevinu stoji neka čudna konstrukcija pokrivena crepom – čudesna i neobična. Znam da bi u tom trenutku, kad bih pritisnuo dugme te naprave, svet krenuo meni u susret. Odupirem se koliko god mogu, ali dolazi trenutak kad moj prst dotakne dugme „uključi“ i eto me ponovo povezanog sa svetom, sa kolumnama iz brazilskih časopisa, sa knjigama, intervjuima koje treba da dam, vestima iz Iraka, Avganistana, molbama, obaveštenjem da će avionska karta stići sutra, sa odlukama koje mogu da odložim i drugima koje moram da donesem.

Radim nekoliko sati jer je to moja Lična Legenda, jer jedan Ratnik Svetlosti zna da ima dužnosti i obaveze. Ali u stavu „skoro niko“ sve što se nalazi na ekranu kompjutera veoma je daleko, kao što i vodenica liči na neki san kad se nalazim u stavovima „mnogstvo ljudi“ ili „nekoliko osoba“.

Sunce počinje da zalazi, dugme je isključeno, svet ponovo postaje samo poljana, miris trave, mukanje krava, glas pastira koji doziva svoje ovce da se vrate u tor pored vodenice.

Pitam se kako mogu u samo jednom danu da pređem između ta dva sveta: nemam odgovor, ali znam da mi to pričinjava ogromno zadovoljstvo, i srce mi je puno dok ispisujem ove redove.